

**Zakres wiedzy i umiejętności oraz regulamin
Wojewódzkiego Konkursu Przedmiotowego z Historii
dla uczniów szkół podstawowych województwa śląskiego
w roku szkolnym 2024/2025**

I. Kryteria kwalifikacji uczestników konkursu do II etapu

- 1) do pierwszego stopnia przystępują uczniowie na **zasadzie dobrowolności**,
- 2) do drugiego stopnia kwalifikują się uczniowie, którzy na pierwszym stopniu uzyskali wymaganą liczbę punktów, ustaloną przez szkolną komisję konkursową =**80%**.
- 3) czas trwania pracy z arkuszem: **90 min.**

II. Zadania szkolnych komisji konkursowych

1. Przed rozpoczęciem konkursu, przewodniczący szkolnej komisji konkursowej odbiera od dyrektora szkoły zamkniętą kopertę zawierającą arkusze konkursowe.
2. Koperta z arkuszami konkursowymi otwierana jest w obecności uczniów – uczestników konkursu.
3. Szkolna komisja konkursowa ustala sposób kodowania prac uczestników.
4. Po zakończeniu konkursu przewodniczący komisji odbiera od dyrektora przykładowe rozwiązania zadań i schematy punktowania. Komisja sprawdza i ocenia prace uczestników. Następnie rozkodowuje prace uczestników poprzez zapisanie imienia i nazwiska ucznia na stronie tytułowej arkusza. Kolejno sporządza protokół z przebiegu konkursu i wraz z całą dokumentacją przekazuje dyrektorowi szkoły.
5. Ogłoszenie wyników z I etapu – do 3 dni roboczych od daty przeprowadzenia konkursu.
6. Podczas pracy z arkuszem konkursowym uczeń może korzystać z linijki i prostego kalkulatora.
7. Uczestnicy konkursu rozwiązania zadań zapisują wyłącznie długopisem z niebieskim tuszem nieścieralnym. Zabrania się używania długopisu z czarnym tuszem, ołówków i korektorów.
8. Należy zadbać o czytelność i poprawność graficzną zapisu odpowiedzi.
9. Do sali, w której odbywają się eliminacje konkursowe, uczeń oraz członkowie komisji nie mogą wносить żadnych urządzeń telekomunikacyjnych i informatycznych. Telefony komórkowe oraz inne urządzenia elektroniczne należy pozostawić poza salą, np. opiekunowi.
10. Uczestnicy konkursu mogą wnieść do sali, w której odbywa się konkurs, wyłącznie małą butelkę wody.

III. Tryb wnoszenia i rozpatrywania zastrzeżeń w zakresie sprawdzania i oceniania prac uczestników konkursu

1. Rodzice (prawni opiekunowie) ucznia mogą wnieść na piśmie zastrzeżenia w zakresie sprawdzania i oceniania prac uczestników konkursu w terminie do 4 dni roboczych (decyduje data wpływu odpowiednio do przewodniczącego komisji szkolnej lub przewodniczącego wojewódzkiej komisji konkursowej) od daty ogłoszenia zatwierdzonej listy uczestników danego stopnia w przypadku:

- 1) pierwszego stopnia – do siedziby szkolnej komisji konkursowej,
2. Tryb rozpatrywania zastrzeżeń na pierwszym stopniu.

1) Szkolna komisja konkursowa rozpatruje wniesione zastrzeżenia po pierwszym stopniu w terminie do 3 dni roboczych od dnia ogłoszenia wyników stopnia pierwszego konkursu.

2) Rozstrzygnięcie szkolnej komisji konkursowej na pierwszym stopniu konkursu jest ostateczne.

IV. Ochrona danych osobowych uczestników konkursu

1) Przekazania rodzicom (prawnym opiekunom) klauzuli informacyjnej dla uczestników wojewódzkiego konkursu przedmiotowego – ZAŁĄCZNIK NR 3 zawarty w Regulaminie Organizacji Konkursów Przedmiotowych ogłoszonym przez Śląskiego Kuratora Oświaty.

2) Odebrania od rodziców (prawnych opiekunów) pisemnej zgody na przetwarzanie danych osobowych ucznia w celu organizacji Wojewódzkiego Konkursu Przedmiotowego z Geografii dla uczniów szkół podstawowych w roku szkolnym 2024/2025 – ZAŁĄCZNIK NR 4 zawarty w Regulaminie Organizacji Konkursów Przedmiotowych ogłoszonym przez Śląskiego Kuratora Oświaty.

3. Za przetwarzanie danych osobowych zgodnie z przepisami RODO odpowiedzialni są organizatorzy konkursu wskazani w Regulaminie Organizacji Konkursów Przedmiotowych ogłoszonym przez Śląskiego Kuratora Oświaty.

4. Klauzula informacyjna dla uczestników wojewódzkich konkursów przedmiotowych zawarta została w ZAŁĄCZNIKU NR 3 do Regulaminu Organizacji Konkursów Przedmiotowych ogłoszonym przez Śląskiego Kuratora Oświaty

Zakres umiejętności

1. Sytuowanie zjawisk, wydarzeń i procesów historycznych w czasie i przestrzeni;
2. porządkowanie chronologiczne;
3. dostrzeganie zmian w funkcjonowaniu społeczeństw i związków pomiędzy różnymi dziedzinami życia;
4. dostrzeganie ciągłości rozwoju cywilizacyjnego i kulturowego;
5. charakteryzowanie zjawisk, wydarzeń i procesów historycznych;
6. dostrzeganie i wyjaśnianie związków przyczynowo – skutkowych;
7. wyjaśnianie znaczenia wydarzeń dla rozumienia współczesnego świata;
8. pozyskiwanie i porównywanie informacji pochodzących z różnych źródeł;
9. tworzenie narracji historycznej w oparciu o informacje pochodzące z różnych źródeł;
10. formułowanie wniosków i ocen.

Zakres treści

1. Cywilizacje starożytne:

- a) porównanie koczowniczego trybu życia z osiadłym;
- b) cywilizacje Starożytnego Wschodu (Mezopotamii, Egiptu i Izraela) oraz cywilizacje starożytnej Grecji i Rzymu - lokalizacja w czasie i przestrzeni oraz charakterystyka struktur społecznych i systemu wierzeń;
- c) porównanie systemu sprawowania władzy oraz organizacja społeczeństwa w Egipcie, Atenach peryklejskich i Rzymie;
- d) najważniejsze osiągnięcia kultury materialnej i duchowej świata starożytnego w różnych dziedzinach: filozofii, nauce, architekturze, sztuce, literaturze; narodziny oraz rozprzestrzenianie się chrześcijaństwa.

2. Świat islamski i Bizancjum.
  - a) zasięg podbojów arabskich i ich wpływ na Europę;
  - b) zasięg i osiągnięcia cesarstwa bizantyjskiego.
  - c) dostrzeganie różnic między chrześcijaństwem wschodnim i zachodnim
3. Władza, społeczeństwo i kultura średniowiecznej Europy.
  - a) państwo Franków;
  - b) rozłam w Kościele w XI wieku oraz relacje pomiędzy władzą cesarską a papieską;
  - c) system lenny i podziały społeczne w średniowieczu;
  - d) życie średniowiecznego miasta i wsi;
  - e) kultura rycerska;
  - f) styl romański i styl gotycki;
  - g) rola Kościoła (w tym zakonów) w dziedzinie nauki, architektury, sztuki i życia codziennego.
4. Polska w okresie wczesnopiastowskim.
  - a) państwo pierwszych Piastów i umiejscowienie jej w czasie i przestrzeni;
  - b) okoliczności przyjęcia chrztu przez Piastów oraz następstwa chrystianizacji Polski;
  - c) odbudowa i rozwój państwa Piastów za rządów Kazimierza Odnowiciela i Bolesława Śmiałego;
  - d) dokonania Bolesława Krzywoustego;
5. Polska w okresie rozbitcia dzielnicowego.
  - a) przyczyny oraz skutki rozbitcia dzielnicowego;
  - b) przemiany społeczne i gospodarcze, z uwzględnieniem ruchu osadniczego;
  - c) sytuacja międzynarodowa ziem polskich w okresie rozbitcia dzielnicowego;
  - d) proces zjednoczenia państwa polskiego na przełomie XIII i XIV wieku.
6. Polska w XIV – XV wieku.
  - a) rozwój terytorialny państwa polskiego w XIV i XV wieku;
  - b) dokonania Kazimierza Wielkiego w dziedzinie polityki wewnętrznej oraz w polityce zagranicznej;
  - c) unia Polski z Litwą;
  - d) związki Polski z Węgry w XIV i XV wieku;
  - e) relacje polsko-krzyżackie w XIII–XV wieku;
  - f) rozwój monarchii stanowej i uprawnień stanu szlacheckiego (do konstytucji nihil novi).
7. Wielkie odkrycia geograficzne.
  - a) przyczyny i skutki odkryć geograficznych
  - b) najważniejsze dokonania odkrywców na przełomie XV i XVI w.
8. Europa w XV i XVI wieku.
  - a) cechy renesansu europejskiego i najważniejsze osiągnięcia przedstawicieli tej epoki;
  - b) przyczyny i następstwa reformacji;
  - c) kontreformacja w Kościele katolickim.
9. Polska i Litwa w czasach ostatnich Jagiellonów.
  - a) najważniejsze wydarzenia w dziedzinie polityki wewnętrznej ostatnich Jagiellonów;
  - b) polityka zagraniczna ostatnich Jagiellonów;
  - c) unia realna pomiędzy Polską a Litwą;

- d) demokracja szlachecka;
  - e) życie gospodarcze w XVI wieku;
  - f) największe osiągnięcia polskiego renesansu
  - g) reformacja na ziemiach polskich.
10. Rzeczpospolita Obojga Narodów i jej sąsiedzi w XVI i XVII wieku.
- a) Stosunki wyznaniowe i narodowościowe w Rzeczypospolitej oraz główne założenia konfederacji warszawskiej;
  - b) Okoliczności uchwalenia artykułów henrykowskich i zasady wolnej elekcji.
  - c) Przyczyny i skutki wojen Rzeczypospolitej z Rosją, Szwecją i Turcją;
  - d) przyczyny i następstwa powstania Bohdana Chmielnickiego na Ukrainie;
  - e) zakres chronologiczny i zasięg terytorialny potopu szwedzkiego;
  - f) najważniejsze bitwy w XVII wieku: pod Kircholmem, Kłuszynem, Chocimiem, Zbarażem, Beresteczkiem, Wiedniem;
  - g) kultura baroku - przykłady architektury i sztuki.
11. Europa w XVII i XVIII wieku.
- a) monarchia absolutna na przykładzie Francji Ludwika XIV;
  - b) idee oświecenia w nauce, literaturze, architekturze i sztuce;
  - c) reformy oświeceniowe w Prusach, Rosji i Austrii.
12. Rzeczpospolita Obojga Narodów w I połowie XVIII wieku.
- a) przejawy kryzysu państwa w epoce saskiej;
  - b) pozycja międzynarodowa Rzeczypospolitej w czasach saskich.
13. Powstanie Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej.
- a) przyczyny i następstwa amerykańskiej wojny o niepodległość;
  - b) wkład Polaków w walkę o niepodległość Stanów Zjednoczonych.
14. Wielka rewolucja we Francji.
- a) główne przyczyny rewolucji i jej rezultaty;
  - b) Deklaracja praw człowieka i obywatela.
15. Rzeczpospolita w dobie stanisławowskiej
- a) przykłady naprawy państwa za panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego;
  - b) obrady Sejmu Wielkiego oraz najważniejsze postanowienia Konstytucji 3 maja;
  - c) konfederacja targowicka i jej następstwa;
  - d) polskie oświecenie i przykłady sztuki okresu klasycyzmu
16. Walka o utrzymanie niepodległości w ostatnich latach XVIII wieku.
- a) zmiany terytorialne w Rzeczypospolitej w czasie rozbiorów;
  - b) przyczyny i skutki powstania kościuszkowskiego;
  - c) przyczyny wewnętrzne i zewnętrzne upadku Rzeczypospolitej.
17. Epoka napoleońska
- a) wojny napoleońskie
  - b) utworzenie Legionów Polskich we Włoszech;
  - c) powstanie Księstwa Warszawskiego, jego ustrój i terytorium;
  - d) przemiany polityczno-ustrojowe i społeczno-gospodarcze w Europie w okresie napoleońskim;
  - e) postawy Polaków wobec Napoleona i stosunek Napoleona do sprawy polskiej.
18. Europa po kongresie wiedeńskim.
- a) przebieg i decyzje kongresu wiedeńskiego, w odniesieniu do Europy, w tym do ziem polskich
  - b) przebieg Wiosny Ludów w Europie;
  - c) najważniejsze przejawy rewolucji przemysłowej - wynalazki i ich zastosowania, obszary uprzemysłowienia, zmiany struktur społecznych i warunków życia.
19. Ziemie polskie w latach 1815–1848.
- a) okres konstytucyjny Królestwa Polskiego – ustrój, osiągnięcia w gospodarce, kulturze i

- edukacji;
  - b) przyczyny wybuchu powstania listopadowego, charakter zmagania i następstwa powstania;
  - c) położenie Polaków w zaborach pruskim i austriackim, na obszarze ziem zabranych oraz w Rzeczypospolitej Krakowskiej;
  - d) główne nurty oraz postacie Wielkiej Emigracji i ruch spiskowy w kraju;
  - e) przyczyny i skutki powstania krakowskiego.
20. Europa i świat w II połowie XIX i na początku XX wieku.
- a) procesy zjednoczeniowe Włoch i Niemiec;
  - b) przyczyny i skutki wojny secesyjnej w Stanach Zjednoczonych;
  - c) przyczyny, zasięg i następstwa ekspansji kolonialnej państw europejskich w XIX wieku;
  - d) nowe idee polityczne i zjawiska kulturowe, w tym początki kultury masowej i przemiany obyczajowe.
21. Powstanie styczniowe.
- a) pośrednie i bezpośrednie przyczyny powstania;
  - b) charakterystyka działań powstańczych;
  - c) porównanie uwłaszczenia chłopów w zaborze rosyjskim z uwłaszczeniem w pozostałych zaborach;
  - d) formy represji popowstaniowych.
22. Ziemie polskie pod zaborami w II połowie XIX i na początku XX wieku.
- a) cele i metody działań zaborców wobec mieszkańców ziem dawnej Rzeczypospolitej – rusyfikacja, germanizacja (kulturkampf), autonomia galicyjska;
  - b) postawy społeczeństwa polskiego w stosunku do zaborców – trójlojalizm, praca organiczna, ruch spółdzielczy;
  - c) narodziny i pierwsze lata istnienia nowoczesnych ruchów politycznych (socjalizm, ruch ludowy, ruch narodowy);
  - d) społeczne i narodowe aspekty rewolucji w latach 1905–1907.
23. I wojna światowa.
- a) główne przyczyny wybuchu wojny;
  - b) specyfika działań wojennych (wojna pozycyjna, działania powietrzne i morskie);
  - c) postęp techniczny w okresie I wojny światowej;
  - d) rewolucje i wojna domowa w Rosji.
24. Sprawa polska w czasie I wojny światowej.
- a) stosunek państw zaborczych do sprawy polskiej w przededniu i po wybuchu wojny;
  - b) umiędzynarodowienie sprawy polskiej (akt 5 listopada 1916 roku, rola USA i rewolucji rosyjskich).
  - c) polski wysiłek zbrojny i dyplomatyczny podczas I wojny światowej.
25. Europa i świat po I wojnie światowej.
- a) kulturowe i cywilizacyjne następstwa wojny;
  - b) postanowienia konferencji paryskiej oraz traktatu w Locarno;
  - c) totalitaryzmy (włoski faszizm, niemiecki nazizm, system sowiecki).
26. Odrodzenie państwa polskiego po I wojnie światowej.
- a) formowanie się centralnego ośrodka władzy państwowej
  - b) proces formowania się granic II RP (decyzje wersalskie, powstanie wielkopolskie, powstania śląskie, plebiscyty);
  - c) wojna polsko-bolszewicka i jej skutki.
27. Rzeczypospolita w latach 1921-1939.
- a) skala i skutki wojennych zniszczeń oraz dziedzictwa zaborowego;
  - b) ustrój polityczny Polski na podstawie konstytucji marcowej z 1921 roku;
  - c) przyczyny, przebieg i skutki przewrotu majowego;
  - d) rządy sanacji, zmiany ustrojowe (konstytucja kwietniowa z 1935 roku);

- e) główne kierunki polityki zagranicznej II Rzeczypospolitej (system sojuszy i polityka równowagi);
  - f) życie społeczno-gospodarcze II Rzeczypospolitej, uwzględniając kryzysy i osiągnięcia;
  - g) społeczna, narodowościowa i wyznaniowa struktura państwa polskiego;
  - h) najważniejsze osiągnięcia kulturalne i naukowe Polski w okresie międzywojennym.
28. Droga do wojny.
- a) polityka hitlerowskich Niemiec służąca rozbiciu systemu wersalskiego w Europie;
  - b) polityka ustępstw Zachodu wobec Niemiec Hitlera;
  - c) pakt Ribbentrop-Mołotow.
29. Wrzesień 1939 roku. Agresja Niemiec (1 września) i Związku Sowieckiego (17 września).
- a) położenie międzynarodowe Polski w przededniu wybuchu II wojny światowej;
  - b) etapy i kluczowe wydarzenia wojny obronnej Polski;
  - c) przykłady szczególnego bohaterstwa Polaków.
30. II wojna światowa i jej etapy.
- a) przełomowe wydarzenia II wojny światowej (polityczne i militarne);
  - b) polityka Niemiec na terenach okupowanej Europy;
  - c) zagłada Żydów oraz Romów i eksterminacja innych narodów;
  - d) postawy Polaków wobec Holokaustu; wyjaśnienie przyczyny klęski państw Osi;
  - e) główne decyzje konferencji wielkiej trójki (Teheran, Jałta, Poczdam);
  - f) bezpośrednie skutki II wojny światowej, w tym problem zmiany granic i przesiedleń ludności.
31. Polska pod okupacją niemiecką i sowiecką.
- a) założenia i metody polityki niemieckiej i sowieckiej w okupowanej Polsce;
  - b) wymienia przykłady zbrodni niemieckich i sowieckich – zarówno tych o wymiarze ogólnokrajowym (np. zbrodnia katyńska, Auschwitz-Birkenau), jak i regionalnym (np. Palmiry, kaźń profesorów lwowskich, Zamojszczyzna);
  - c) wyjaśnia przyczyny i znaczenie konfliktu polsko-ukraińskiego, w tym ludobójstwa ludności polskiej na Wołyniu i w Małopolsce Wschodniej;
  - d) polityczna i militarna działalność polskiego państwa podziemnego w tym formy oporu wobec okupantów;
  - e) przyczyny i opisuje skutki wybuchu powstania warszawskiego oraz ocenia postawę aliantów zachodnich i Związku Sowieckiego wobec powstania.
32. Sprawa polska w czasie II wojny światowej.
- a) działalność rządu RP na wychodźstwie;
  - b) działania polskich formacji na różnych frontach i obszarach toczącej się wojny.
  - c) polityka mocarstw wobec sprawy polskiej w czasie II wojny światowej.